

چکیده مقاله‌های همایش
آغاز هزاره دوم شاهنامه

قطب علمی فردوسی‌شناسی و ادبیات خراسان
انجمن آثار و مفاخر استان خراسان رضوی
فرهنگسرای فردوسی

تالار کانونهای فرهنگی دانشگاه فردوسی مشهد
۲۶ و ۲۷ اردیبهشت‌ماه ۱۳۹۰

به کوشش: دکتر فرزاد قائمی

چکیده مقاله‌های همایش آغاز هزاره دوم شاهنامه
قطب علمی فردوسی‌شناسی و ادبیات خراسان
دکتر محمدجعفر یاحقی
دکتر فرزاد قائمی
فرید یاحقی
اعظم جنتی‌فر
۵۰۰ نسخه
اردیبهشت ماه ۱۳۹۰
مؤسسه چاپ و انتشارات دانشگاه فردوسی مشهد

تهیه و تنظیم:
با نظارت:
به کوشش:
طرح جلد:
صفحه آرا:
شمارگان:
تاریخ انتشار:
چاپ:

دکتر محمد ریحانی

استادیار گروه زبان و ادبیات فارسی دانشگاه آزاد اسلامی شیروان

غلامرضا معروف

کارشناس ارشد زبان و ادبیات فارسی

با اثرپذیری از آغاز قرآن و اوستا، مثنوی خود را با نام خدا در بیشتر نام‌هایی که شاهان و پهلوانان فرمند شاهنامه‌های برجای مانده از شاعران پیش از وی و سروده‌های و از این رهگذر تأثیر ساخت و محتوای آغازین بیت شاهنامه بد. در این پژوهش، بیت سرآغاز شاهنامه، نخست: در سطح ی- قافیه نخستین شاهنامه (خرد) - کارکرد واج‌ها و هجاها - مفاهیم - حذف واژگان به قرینه معنوی - کارکرد ویژه فعل ره فکری شاعر (مثلث «نام و جان و خرد» - برخی از سطح مرجع (بر سر یک ضمیر - تفاخر و تحدی) بررسی می‌توانند با مشاهده آغازین بیت هفده مثنوی برجسته فارسی،

رسی، تسمیه، آغازین بیت شاهنامه.

تحلیل کارگردان شاهنامه در تحکیم یکپارچگی ملی و علت وجودی کشور ایران

دکتر سیده‌های زرقانی

استادیار جغرافیای سیاسی دانشگاه فردوسی مشهد

از منظر جغرافیای سیاسی، هر کشور از سه رکن اصلی سرزمین، ملت و نظام سیاسی تشکیل شده است. کشورها و یا به عبارت دقیق‌تر حکومت‌های هر سرزمینی، برای پیدایش و بقای خود به مجموعه‌ای عناصری نیازمندند که از آنها تحت عنوان «علت وجودی حکومت یا کشور» یاد می‌شود. علت وجودی کشورها می‌تواند شامل مؤلفه‌هایی همچون سرزمین مشترک، دین، زبان، فرهنگ، گذشته تاریخی مشترک، تهدیدات مشترک، اراده قدرت‌های بزرگ و... باشد. مجموعه این عناصر مشترک، یک کارکرد مهم دارند و آن ایجاد پیوند و انسجام بین مردم یک کشور یا ملت است. بدیهی است، کمرنگ شدن یا از بین رفتن این عوامل می‌تواند منجر به تضعیف حکومت یا حتی فروپاشی آن شود. کشور ایران از جمله کشورهایی است که به دلیل سابقه فرهنگی - تمدنی دو هزار و پانصد ساله‌اش، از حیث علل وجودی غنی بوده و بر خلاف کشورهایی مانند پاکستان که فقط عامل دین باعث پیدایش آن شده، از مؤلفه‌های متعددی به عنوان علت وجودی سود می‌برد. سرزمین مشترک، سرگذشت تاریخی، دین، زبان و فرهنگ، قوم و نژاد، آداب و رسوم از جمله مهم‌ترین مواردی است که اندیشمندان از آن به عنوان علت ایجاد و بقای کشور ایران یاد می‌کنند. به طور قطع، مجموعه آثار فرهنگی، تاریخی و ادبی گذشتگان، در پیدایش و انتقال این مفاهیم و عناصر مشترک به نسل‌های بعدی نقش تعیین کننده‌ای داشته است. در میان این آثار، شاهنامه فردوسی اثر سترگی است که تا به امروز، به تنهایی نقش بی‌بدیلی در معرفی و انتقال این عناصر مؤلفه‌های مشترک داشته است. تا کنون، شاهنامه از ابعاد و رویکردهای مختلفی مورد بررسی قرار گرفته است، اما از منظر جغرافیای سیاسی کشور ایران کمتر به آن توجه شده است، در این مقاله تلاش می‌شود به شیوه توصیفی - تحلیلی، نقش شاهنامه در معرفی و انتقال عوامل یکپارچگی ملی (علت‌های وجودی) کشور ایران مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار گیرد.

کلید واژه‌ها: شاهنامه فردوسی، جغرافیای سیاسی ایران، علت وجودی، یکپارچگی ملی.

